

Kalla faktas reportrar svarar:

Sakkunnigläkarna besitter stor makt och måste finna sig i att bli granskade

TV-programmet Kalla fakta i TV4 är »beklämmande« och reportaget om sakkunnigläkarna den 16 maj »förnedrade« en hel yrkesgrupp, hävdar Tycho Tullberg, ortoped som extraknacker som sakkunnigläkare åt Folksam, i sitt inlägg i Läkartidningen 24/2002 (sidorna 2778-9). Det är tydligt att Tullberg inte vill att den grupp han företräder ska granskas. Överhuvudtaget verkar Tullberg oförmögen att se att sakkunnigläkarsystemet skulle kunna ha några som helst brister, replikerar Kalla faktas reportrar Joachim Dyfvermark och Sven Bergman.

JOACHIM DYFVERMARK
SVEN BERGMAN
reportrar, Kalla fakta, TV4
sven.bergman@tv4.se

■ Att det kan finnas trovärdighetsproblem i att vissa sakkunnigläkare, utöver sin ordinarie höga inkomst, årligen arvordas med hundratusentals kronor, ibland miljonbelopp, av samma försäkringsbolag som tjänar enorma summor varje gång sakkunnigläkaren avslår ett samband mellan en skadelidandes besvär och olycka, tycks inte föresväva Tullberg.

Grund för misstro

Kalla fakta har aldrig påstått att sakkunnigläkarna är köpta. Men att försäkringsbolagen väljer ut och avlönar de läkare som bolaget anser gör »bra« bedömningar är en grund för misstro. Det räcker med att titta på Trafikskadenämndens verksamhetsrapport för 2000 för att konstatera att många sakkunnigläkare gör bedömningar som är till försäkringsbolagens fördel.

Av de skadade som kan och orkar gå till Trafikskadenämnden fick 41,4 procent rekommendationer om höjda ersättningar. Man kan också läsa att nämnden ändrade bolagens orsaksbedömningar i 51 av 128 fall. Det är fakta som talar mot det nuvarande systemet och mot Tullbergs argumentation.

Tullberg vill inte heller se den uppenbara problematiken i att han och hans kolleger som konsulter åt försäkringsbolagen inte står under Socialstyrelsens kontroll och inte kan ställas till svars för sina utlåtanden som avgör människors hela framtid.

Var finns ödmjukheten i rättsalen?

Tullberg efterlyser nu en diskussion om hur nackdistorsionsskador, så kallade

whiplashskador, ska bedömas. Han skriver: »Man måste vara ödmjuk om osäkerheten i ens bedömningar. Det är i princip aldrig så att man kan vara helt säker, det är inte svart eller vitt, utan det är ett resonemang om sannolikheter«.

Men det är sällan det låter så i rättsalen där sakkunnigläkare gång efter annan med tvärsäkerhet avfärdar samband i komplexa fall. Ofta med hänvisning till den så kallade 72-timmarsregeln. Vart man än vänder sig utanför kretsen av sakkunnigläkare, såväl i Sverige som internationellt, är det ingen som talar om 72-timmarsregeln. Den är i själva verket en »regel« som inte har någon vetenskaplig grund och som Tullberg själv i TV-intervjun svävande säger vara »en svensk uppfinning«.

Kritiken inom kåren

Tullberg går till fränt angrepp på Lars Wallstedt, klinikchef på Karolinska sjukhuset, förordad över att Wallstedt har mage att kritisera en kollega. Men Wallstedt är långt ifrån ensam inom läkarkåren i sin kritik.

Tvärtom. Kalla fakta har varit i kontakt med många behandlande läkare, forskare, specialister, medicinska experter inom en rad olika myndigheter – i stort sett alla som inte är avlönade av försäkringsbolagen ser problem med dagens system. En del vill skrota systemet helt, andra manar till debatt för att förändra och förbättra systemet. För de skadades skull, för försäkringstagarna, för en ökad rättssäkerhet och för den allmänna tilltron till läkarkåren.

Tullberg ondgör sig över att Kalla fakta inte sände intervjun vi gjorde med Försäkringsläkarförbundets ordförande, Pelle Netz. Det han väljer att inte berätta är att intervjun avbröts, eftersom Pelle Netz inte stod för det han sagt i te-

lefon, nämligen att försäkringsläkarna regelbundet träffas och kommer överens om hur de gemensamt ska agera och bedöma exempelvis whiplashskador.

Trots att Tullberg tar till storsläggan och anklagar Kalla fakta för att vara osakligt, bland annat i fallet Peter Carlsson, bemödar han sig inte ens om att hålla sig till tydliga fakta. Tullberg skriver att i »både tingsrätt och hovrätt gjordes bedömningen att övervägande skäl talade emot samband« att Peter Carlssons nacksskador orsakats av trafikolyckan.

Om Tullberg anser sig ha ork, tid och råd att mellan de många utlåtanden han gör för Folksam på sin fritid vore det enkelt för honom att ta reda på fakta: nämligen att Stockholms tingsrätt avfärdade den så kallade 72-timmarsregeln som Tullberg pläderade för, och istället slog fast att Peter Carlssons nacksskador orsakats av trafikolyckan.

Svea hovrätt gjorde sedan en annan bedömning. Huvudskälet var att rätten efter att ha hört Tullbergs och de två andra sakkunnigläkarnas vittnesmål ansåg att 72-timmarsregeln ska gälla »enligt vedertagna vetenskapliga rön«.

Många vittnar om hopplös kamp

Tullberg får gärna tycka att Kalla faktas granskning av försäkringsbolagens sakkunnigläkarsystem är »en generande yt-

Kalla fakta har varit i kontakt med många behandlande läkare, forskare, specialister, medicinska experter inom en rad olika myndigheter – i stort sett alla som inte är avlönade av försäkringsbolagen ser problem med dagens system.

lig analys». Viktigare är att TV4 har fått hundratals samtal och brev efter programmet från människor som upplever en liknande situation som den Peter Carlsson beskriver i reportaget. Alla vittnar om en hopplös kamp mot försäkringsbolagen som med stöd av sina arvoderade sakkunnigläkare avfärdar

samband och ersättning, i motsats till behandlande läkare.

Den 18 juni fick också regeringen ta emot ett upprop där 25 000 personer, de flesta själva skadelidande, kräver att sakkunnigläkarsystemet granskas, och att sakkunnigläkarna underordnas någon form av tillsynsmyndighet.

Det är hög tid för Tullberg och hans bolagskolleger att inse att de sitter på en stor makt när de avgör människors framtid, och därför måste finna sig i en kritisk granskning av medierna.

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna. •

Replik:

Programmets budskap var bestämt på förhand

Det är förståeligt att en grupp advokater, läkare och skadelidande försöker lobba för en annorlunda bedömning av sena besvär efter trafikolyckor. Det är däremot beklagligt att TV4 helt okritiskt sväljer deras argumentering, förklarar Tycho Tullberg i denna replik.

TYCHO TULLBERG

sakkunnigläkare, ortoped, Stockholm Spine Center, Löwenströmska sjukhuset, Stockholm
tycho.tullberg@spinecenter.se

■ Kalla faktas reportrar Joachim Dyfvermark och Sven Bergman pådyvlar mig åsikter som jag inte har. Jag har naturligtvis inget emot att man kritiskt granskar sakkunnigläkarsystemet eller att någon kollega framför andra åsikter än de jag har. Det är sättet att framföra sin kritik på som jag starkt ifrågasätter.

Pseudodebatt om arvodering

Det finns säkert olika sätt att arvodera sakkunnigläkarna. Jag tror dock att detta är en pseudodebatt, det viktiga (i alla fall för läkarna) är att diskutera de medicinska argumenten för och emot samband. Jag har svårt att se att ett annat system vare sig skulle bli rättvisare, billigare eller medföra en annorlunda argumentering. Om man verkligen ville föra debatten framåt så skulle det vara bra om man också kunde komma med något konkret alternativ till det nu rådande systemet.

Trafikskadenämndens bedömningar

Dyfvermark och Bergman för ett märkligt resonemang när det gäller Trafikskadenämndens ändringar av bolagens bedömningar. Att sätta invaliditetsgradering är ingen exakt vetenskap och det är inte märkligt att det blir lite olika bedömningar. Det är oftast små justeringar, och inte sällan uttrycker Trafikskadenämndens läkare att de tycker att bolagens gradering varit generös.

Att nämnden föreslår förändringar tycker jag är ett uttryck för att systemet fungerar, dvs den enskilde kan överklaga bolagens beslut och en oberoende instans granskar ärendet. I det aktuella fallet bedömde Trafikskadenämnden att samband inte förelåg.

Som Kalla fakta-reportrarna vet är hovrätten en högre instans än tingsrätten och det är hovrättens dom som gäller. Att man kommer till olika beslut i tingsrätt och hovrätt är inte helt ovanligt och visar väl att det inte alltid är så självklara fall som Kalla fakta vill påskina. Det medicinska underlaget var detsamma i båda rätterna men man gjorde olika juridiska bedömningar.

72-timmarsregeln

72-timmarsregeln används även i Norge. Jag försökte i intervjun förklara de teoretiska grunderna för den och att det nu finns vetenskapliga studier som stödjer dess huvuddrag, men den delen klipptes bort.

Ingen självkritik

Det är märkligt att massmedier har lätt att kritisera andra, men ytterligt svårt att själv ta till sig kritik. Det finns inte tillstymmelse till självkritik i Dyfvermarks och Bergmans svar. Alla som sett programmet inser att det var oerhört vinklat, det måste väl även reportrarna förstå?

Det är förståeligt att en grupp advokater, läkare och skadelidande försöker lobba för en annorlunda bedömning av sena besvär efter trafikolyckor. Det är däremot beklagligt att TV4 helt okritiskt sväljer deras argumentering. Då TV har

en så stark opinionsbildande kraft måste man kräva lite eftertanke i sakfrågan.

Dyfvermark och Bergman gjorde, enligt min mening, det grundläggande felet att de bestämde sig för vad de skulle tycka och hur programmet skulle läggas upp innan de hört alla parter. Det stod snabbt klart under intervjun med mig att det var ointressant vad jag sade eller hade för argument.

Det borde stämma till eftertanke att »deras» dr Wallstedt inte vill ta en öppen debatt om de medicinska sakfrågorna.

Om programmet blir fällt av Granskningsnämnden för radio och TV hoppas jag att Dyfvermark och Bergman har civilkurage nog att be om ursäkt i Läkartidningen.

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna. •

72-timmarsregeln används även i Norge. Jag försökte i intervjun förklara de teoretiska grunderna för den och att det nu finns vetenskapliga studier som stödjer dess huvuddrag, men den delen klipptes bort.

Se även inlägg under Korrespondens i detta nummer (sidan 3058).

red